

12.5.2022

Asiantuntijalausunto Liikenne- ja viestintävaliokunnalle 13.5.2022, HE 63/2022 Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamiseksi

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiaan ”Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain muuttamiseksi”. ELY-keskus lausuu asiasta seuraavaa.

Valmiuslain poikkeusolojen määritelmää ehdotetaan täydennettäväksi siten, että määritelmässä otettaisiin nykyistä kattavammin huomioon erilaiset hybridiuhat. Ehdotettu muutos mahdollistaisi lain eräiden toimivaltuuksien käyttöön ottamisen myös muiden kuin voimassa olevassa poikkeusolomääritelmässä jo mainittujen kansallista turvallisuutta, yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia vakavasti ja monialaisesti vaarantavien uhkien ja tapahtumien johdosta. Esityksen tarkoituksena on varmistaa viranomaisten mahdollisuudet vastata tehokkaasti ja oikeasuhtaisesti vallitsevan yhteiskunnallisen tilanteen mukaisiin turvallisuusuhkiin.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pitää valmiuslain muutosta perusteltuna. Turvallisuusympäristö on muutoksessa ja viranomaisilla tulee olla riittävät toimivaltuudet reagoida erilaisiin uhkatilanteisiin mukaan lukien hybridi-vaikuttaminen – tarvittaessa myös valmiuslain toimivaltuuksin. Myös vastaavan muutoksen tekemistä asevelvollisuuslain 79 §:ään pidetään perusteltuna. Tämä mahdollistaa reservissä olevien asevelvollisten käytön puolustusvoimissa saamansa erityiskoulutuksen mukaisiin lääkäritä-, pioneeri-, viesti-, kuljetus- ja suojelualan sekä muihin vastaaviin tehtäviin, joihin ei liity sotilaallisten voimakeinojen käyttämistä, jos se on välttämätöntä valmiuslain (1552/2011) 3 §:n 4–6 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa.

Valmiuslakiin ehdotetaan lisättäväksi 122 a § ”*Kuljetuspalvelujen tuottamisvelvollisuus:*” *Liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) tarkoitettu kuljetuspalvelun tarjoaja on 3 §:n 6 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa velvollinen suorittamaan rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi välttämättömiä kuljetuksia. Liikenne- ja viestintäministeriö määrää kuljetusten suorittamisesta poliisin, Rajavartiolaitoksen tai Maahanmuuttoviraston esityksestä*”. Ensisijaisesti poikkeusoloissakin kuljetuspalvelut tulisi kuitenkin tuottaa normaaliolojen järjestelyjen mukaisesti. Käsityksemme mukaan ko. pykälän logiikka on sama kuin nyt valmiuslain 84 § ”Kiireelliset evakuoitukuljetukset.” Lisäksi valmiuslakiin ehdotetaan lisättäväksi 122 b § ja 122 c §. Nämä antavat toimivaltuuksia rakennusten ja huoneistojen luovutusvelvollisuuteen sekä mahdollistavat liikkumis- ja oleskelurajoituksia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Esitetyt muutokset valmiuslakiin ovat perusteltuja. Jatkossa valmiuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä tulee tarkastella perusteellisesti läpi kaikki valmiuslain pykälät sisällöllisestikin. Liikennehallinnon tehtäviä koskien mm. valmiuslain 10 luvussa (kuljetusten turvaaminen ja polttonesteen säännöstely) on esitetty tehtäviä myös ELY-keskusten liikennevastuualueille. Valmiuslain mukaisia toimivaltaisia viranomaisia tiekuljetusten ja tieliikenteen polttonestesäännöstelyn osalta ovat liikenne- ja viestintäministeriö, ELY-keskukset ja poliisi. Näiden lisäksi merkittävä rooli poikkeusolojen erityistehtävissä on Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilla, mutta nykyisen valmiuslain mukaan se ei ole toimivaltainen viranomainen.

Lausunnon on valmistellut valmiuspäällikkö Tapani Rossi. Lausunnon laatimiseen on osallistunut useita ELY-keskuksen henkilöitä.